

7. TÉTEL: ÉLETMÓD A KÁDÁR-KORSZAKBAN

Kiindulópont:

- Kádár az '56-os forradalom vérbefojtásával került hatalomra
- Rendszerének ideológiája és jellege azonos a Rákosi-rendszerrel (egypártrendszer, cenzúra, Szovjetuniónak alárendelt külpolitika)
- Csak a módszerek enyhébbek
- Nincs nyílt terror és személyi kultusz, javulnak az életkörülmények is „puha diktatúra”

1956-68- az új gazdasági mechanizmusig

- Kádár tisztában volt azzal, hogy rendszerét a szovjet csapatok jelenléte tartja fent, ezért 1957-ben külön szerződésekben megerősítették ezt
- 1957-ben helyreállították a pártállam kizárólagos hatalmát létrejött a Munkás Őrség, a párt fegyveres szervezete.
- KISZ (Kommunista Ifjúsági Szövetség) a párt ifjúsági szervezete
- A SZOT (Szakszervezetek Országos Tanácsa): nem érdekképviselő, hanem a párt utasításait követte
- A tömeges megtorlás után kezdődött a konszolidáció
- Ezt megkönnyítette, hogy a társadalom látta, hogy nyugati segítségre nem számíthat
- Kádár meghirdette az „aki nincs ellenünk, velünk van” politikát: nyílt ellenzékiiséget nem tűr, de nem vár lelkesedést, aki nem politizál, azt békén hagyják íf a társadalom többsége elfordul a politikától
- 1963: amnesztia: 3000 politikai foglyot szabadon engedtek, de nem mindenkit, mert sokakat köztörvényesként ítélték el

Gazdaságpolitika

a) mezőgazdaság

- 1961-re befejeződött a kollektivizálás
- a földek 90%-a TSZ-ek, állami gazdaságok kezén volt
- nem volt beszolgáltatás
- engedélyezték a háztájit
- biztonságos volt az élelmiszerellátás

b) ipar

- több figyelmet fordítottak a könnyű- és élelmiszeriparra
- fennmaradt a tervutasítás s a torz iparszerkezet
- az infrastruktúrát továbbra is elhanyagolták
- a '60-as évek második felébe kimerültek az extenzív fejlődés tartalékai íf át kellett térni az intenzív fejlődésre

I. Gazdasági reform (1968:

1967-ben a reformokat kívánó politikusok kerülnek a párton belül előtérbe (Fock Jenő, Fehér Lajos, Nyers Rezső). Kimerült a gazdaság növelésének bázisa, ezért szükség van az átalakításra

1968. január 1.: elkezdődik az ÚJ GAZDASÁGI MECHANIZMUS

- *Piacgazdaság elemeit* is fel lehet használni a szocializmus építésében:
 - Vállalatok nagyobb önállóságot kapnak, így teszik őket érdekeltté a nagyobb teljesítmény elérésében
 - Valós árak és bérek kialakítására törekednek
- Politikai megfontolásból fékeket építenek a rendszerbe: a teljes foglalkoztatást fenn kell tartani és sok terméknel fennmarad a kötött ár
- *Eredmények:*
 - Gyorsan nő a lakosság fogyasztása, emelkedik az életszínvonal (mosógép, rádió, televízió, később az autó elérhetővé válik)
 - Elnevezések a korszak Magyarországra: „legvidámabb barakk”, „gulyáskommunizmus”, „frizsiderkommunizmus”

1972: leállítják a reformokat, mert:

- Ideológiai szempontból támadják (kapitalizmus elemeit építik be)
- Megerősödik a párt belső ellenzéke

II. Jólét:

- Életmód: megszűnik a mindennapos nélkülözés és kiegyenlítődnek a jövedelmi viszonyok. Nő a szellemi foglalkozásuk aránya. Több lehetőséget adnak a külföldi utazásokra.
 - Problémák: nem mindenki jut hozzá egyenlő arányban a szolgáltatásokhoz. Vezető elit sokféle előnyt élvezett (soron kívül jutnak pl. autóhoz). A hiánygazdaság miatt hosszú várakozási idő van több

terméknél, vagy „pult alól” lehet hozzájuk jutni. Megjelenik az egészségügyben a hálapénz rendszere.

- Túl sokba került az országnak az életszínvonal-politika. Emellett a gazdaság veszteséges ágazatait is finanszírozni kellett. Ezek fokozták az ország eladósodását.
- **Kultúra:** Aczél György vezetésével a kultúrpolitika is bizonyos teret enged az újításoknak
 - 3T: támogatás, tűrés, tiltás. Már közreadják azokat a munkákat is, amelyek nem tükrözik a marxista-leninista szemléletet, de politikailag veszélytelennek tekinthetők.
 - Fontos szerepet kap a filmgyártás: Szabó István, Jancsó Miklós, Makk Károly filmjei
- **Szociálpolitika:** nyugdíjbiztosítás kiterjesztése, női munkaerő biztosítása miatt kiépítik a bölcsődei és az óvodai hálózatot.

Kádár János volt a keleti tömb egyetlen vezetője, akinek fényképe nem függött a hivatali szobák falán. A nyugati világ értékelte ezeket a különbségeket. Ezt bizonyította az a tény, hogy az amerikai kormány 1978-ban visszaadta Magyarországnak a szent koronát, amely 1945-ben került az amerikaiak kezére.

Kádár kettős félelme

o Félt Moszkvától if fokozatosan leállította az új gazdasági mechanizmust

o Félt a forradalomtól életszínvonal emelését nem merte feladni (lakótelep-építések, ingyenes oktatás, egészségügy, államilag támogatott élelmiszer- és energiaárak)

o mindezeket külföldi hitelekkel finanszírozzák

III.Válság kibontakozása:

- *Gazdasági válság:*
 - 1973-as kőolajválság: egyre rosszabb az ország gazdasági helyzete, amit tovább ront az ország rossz hitelpolitikája, és az ország belekerül az eladósodási spirálba.
 - 1979: megszorító intézkedéseket hoznak (pl. áremelések, reálbérek csökkentése), de hosszú távon nem hoz sikert.
 - Eredmény: nem tudják már megőrizni a korábbi életszínvonalat, egyre többen szegényednek el. Így sokan a rendszertől is elfordulnak.
- *Politikai válság:*

1980-as évek közepén a Szovjetunióban is jelentkeznek a gazdasági-politikai gondok. Emiatt itt is reformokat vezetnek be (Gorbacsov). Így Magyarországon is teret kapnak a reformerők. MSZMP vezetése nem tudja kezelni a kialakult válsághelyzetet, így megerősödik a párton belüli ellenzék.